

Yayın Geliş Tarihi: 13.05.2015
Yayına Kabul Tarihi: 17.05.2016
Online Yayın Tarihi: 30.09.2016
<http://dx.doi.org/10.16953/deusbed.36439>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 18, Sayı: 3, Yıl: 2016, Sayfa: 447-462
ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

SOSYAL HİZMET VE SOSYAL YARDIMDA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ İLE İLÇE BELEDİYELERİ ARASINDA NASIL BİR DAĞILIM YAPILABİLİR?

Bedrettin KESGİN*

Öz

Son yıllarda daha fazla öne çıkan ve sosyal uygulamalarını arttıran yerel yönetimler içinde belediyeler daha fazla gündemdedir. Belediyeler içinde de farklı belediye birimleri olduğu için, bu birimler arasında nasıl bir hizmet dağılımı yapılacağı tartışılmaktadır.

Yine sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında hem büyükşehir belediyelerinin hem de büyükşehirdeki ilçe belediyelerinin aynı nitelikli sosyal hizmetleri ve sosyal yardımı sunması aynı zamanda etkinliği engelleyen, kaynak israfına yol açan bir uygulama olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu çalışma belediyelerin kendi aralarında hizmet dağılımına yönelik yaptıkları tartışmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyesi, Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet.*

HOW CAN A DISTRIBUTION BE MADE IN SOCIAL AIDS AND SOCIAL WORK BETWEEN METROPOLITAN AND DISTRICT MUNICIPALITIES?

Abstract

Recently, municipalities have been more prominent among local administrations which have been more prominent and increased social practice. Since, there are different units in municipalities, it has been discussed how to distribute services among these units.

Even so, presenting same kind of social work and social assistance by both metropolitan and district municipalities that functions at the same region not only decrease efficiency but also cause waste of resources. This study contributes the discussions between municipalities regarding service distributions.

Keywords: *The Metropolitan Municipality, District Municipality, Social Aids, Social Work.*

* Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, bedrettink@gmail.com

GİRİŞ

Belediyeler, mahalli müşterek olarak, sosyal yardımı ve sosyal hizmetleri, mahalli sorumluluğa sahip olarak yerine getirmektedir. Belediyeler mahalli müşterek nitelikli hizmetleri yerine getirirken belli başlı kriterlere göre yetki, görev ve sorumluluk dağılımına sahiptir. Merkezi yönetimle yerel yönetim arasında olduğu gibi yerel yönetimlerin kendi aralarında ve son olarak da belediyeler içinde büyükşehir belediyeleri (BŞB) ile ilçe belediyeleri¹ arasında bir hizmet tasnifi yapılmıştır. Belediyeler arasında hizmet ayrımı yapılırken, BŞB ve ilçe belediyelerinin hizmet alanları belli kriterlere göre ve bu birimlerin kendi üstünlüklerine göre bir ayrım yapılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, idari olarak günümüze kadar daha küçük birimlerle büyük birimler arasında karşılaştırmalar ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Bundan dolayı etkinlik ve verimlilik açısından yerel yönetimlerde bütünleşmeye gidilirken (Tortop, 1995: 24) hangi yerel birimin ne tür hizmet sunması gerektiğine yönelik çalışmalar ise gereği gibi ortaya konulamamıştır.

BŞB bağlamında, mali ilişkiler, vesayet, demokratik katılım, temsil (Çitçi, 1989), güçlü başkan-güçsüz meclis (Erder, 2008) özerklik, etkinlik ve verimlilik, gibi birçok konu tartışılmasına rağmen sosyal yardımın ve sosyal hizmetin BŞB ölçeğinde nasıl ve neye göre bir dağılıma sahip olacağı üzerinde çok fazla durulmamıştır. Türkiye’de yerel hizmetlerin BŞB ile ilçe belediyeleri arasında paylaşılmasında ölçeğe² dikkat edilmesine rağmen, yerel sosyal hizmette istenilen ayrımın ve tasnifin yapılmaması etkinlik ve verimlilik yanında maddi kaynak ve insan kaynağı israfını da beraberinde getirmektedir. BŞB sayısının artışıyla, hizmet dağılımı, önemi artan bir sorun olarak varlığını devam ettirecektir.

BŞB sayısı arttıkça ilçe belediyesi ile BŞB arasında yetki, görev ve sorumluluk alanlarının daha fazla tartışmaya konu edilmesi kaçınılmazdır. Bu

¹ Burada ilçe belediyesi kavramıyla BŞB’de yer alan ilçe belediyeleri kastedilecektir. BŞB haricindeki ilçeler ise çalışmada söz konusu edilmemiştir.

² Ölçek sorunu bağlamında tartışılan ve karşılaştırılan idari mekanizmalar arasında küçük birimler birincil ilişkilerle tanımlanırken, doğrudan katılımcı kanalların kullanılmasından dolayı küçük idari birimlerin üstünlüğünden bahsedilmiştir. Ayrıca bu belediyeler siyasal katılma, temsil ve halk denetimine daha açık olduğu şeklindeki bir olumlamaya sahipken, metropollerde daha resmi ve ikincil ilişkilerle dolaylı katılım ve temsil kanalları kullanılmaktadır. Buna itiraz eden çalışmalar da az değildir. Küçük birimlerin demokratik katılım avantajlarının abartıldığı, bu birimlerin tam aksine katılımı dar bir kesime hapsederek bunu zayıflattığı şeklinde görüşler de mevcuttur (Topal, 1999: 32). Yine de genellikle ilçe belediyeleri demokrasiye işlerlik kazandırmada başarıya sahipken, BŞB’nin kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik açısından daha avantajlı olduğu, bu nedenle de büyük ölçekli belediye birimlerinin gerekliliği daha fazla savunulmaktadır. Aynı şekilde belediyelerin merkezi yönetimlere göre daha etkin bir hizmet sunduğu kabul edilirken (Stoker, 1996: 5 ve 1998) bu birimlerin kendi içinde farklılaştığı da ifade edilmektedir.

durum özellikle BŞB ile ilçe belediyelerinin farklı siyasi partiler tarafından yönetilmesi durumunda daha da keskinleşmektedir.

Bu çalışmada, BŞB sınırlarında BŞB ve ilçe belediyesinin sosyal hizmeti mi yoksa sosyal yardımı mı öncelmesi gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışma kalitatif bir çalışma olup, Türkiye'deki BŞB ile ilçe belediyeleri arasında yaşanan sorunları merkeze alan çalışmalara odaklanılmıştır. Yine bu çalışmayla BŞB ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki incelenirken, neden böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu ortaya konularak, BŞB'nin oluşturulmasında rasyonel, makul ve kapsamlı ölçütlerin olmadığına altı çizilmektedir.³ Bu çalışma bu boşluğu doldurmaya yönelik olarak, konuyu tartışmaya açmaktadır.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE İKİ KADEME BELEDİYECİLİĞİ

Toplumsal ve ekonomik hayattaki kriterleri kökünden değiştiren nüfus artışı ve kentleşme, anakent ve bunun alt yönetimi son yüzyıla ait olgu olarak farklı bir yönetim yapısını da beraberinde getirdi. Kentleşmenin getirdiği devasa sorunlara ve yoğunlaşan yaşama ait yeni devingenliğe çözüm olarak dünyadaki gelişmelere paralel olarak, Türkiye'de de anakent yönetimi uygulamaya konuldu. BŞB'lerin devasa sorunları mevcut parçalanmış, eşgüdümünden uzak idari yapılarla, ekonomik ve teknik imkânlarla çözümlenemeyecek kadar ağır olduğundan, bütün bu sorunların çözülebilmesi için BŞB'nin tümüne yönelik planlı çalışmaların yapılması ve sayıları gittikçe artan bu şehirlerin yönetimi için özel yönetim biçimi oluşturulması gerekmektedir (Keleş ve Yavuz, 1989: 260). Keleş ve Yavuz, tam da bu yüzden BŞB modeline geçilmesini, "dağınıklığı ve başına buyrukluğu gidermeyle" açıklamaktadır. Yine de kentin geneline hitap eden hizmetlerin küçük birimlere gördürülmesi etkinlik ve verimlilik ilkesine aykırı olarak görülmektedir (Keleş, 2012: 313). Öte yandan Eke (1982: 14) kentteki tüm hizmetler için en uygun bir ölçek ortaya koymanın olanaklı olmadığını belirtir. Bu bağlamda BŞB için 1980 sonrası yasal düzenlemeler yanında son yasal düzenleme olan 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6360 s. kanun) ile birleştirme modelinin benimsendiğini söyleyebiliriz.

Kanuni düzenlemelere yol açan kentin devasa büyümesidir. Bu yüzden iki kademe belediyeciliği gelişmiş anakentlerde de söz konusu olmaktadır. Ülkelerin bazıları iki kademe belediyeciliğinde merkezîyetçi bir yapıya sahipken, bazıları da iki kademe anlayışı içinde adem-i merkezîyetçi birimleri güçlendirmiştir. Bunun sonucu olarak ilkinde BŞB, ikincisinde ise ilçe belediyeleri ve daha alt birimler

³ Her ne kadar 6360 s. kanun nüfus ölçütü getirirse de nüfusu en fazla Büyükşehir olan İstanbul'la yeni Büyükşehir olan ve nüfus şartı olarak 750 bin nüfus şartını yerine getiren birçok il arasında birçok farklılık bulunmaktadır.

sistemde güçlü olarak varlığını sürdürmektedir. Bunun yanında son yıllarda iki kademe belediyeçiliğinde merkeziyetçiliğe doğru bir eğilim içine girildiği de açıktır.⁴

BŞB sınırlarında, bu belediyelerin hizmetlerde birliği sağlama adına yetkili olması ve BŞB alanında hizmetlerin ayrılmazlığı ve hizmetleri dağıtma sürecinin bölünmezliği, eşgüdüm ve koordinasyon ihtiyacı da bu alanda BŞB'yi sorumlu birim haline getirmiştir. Diğer taraftan ilçe belediyelerinin de benzer nitelikli hizmetleri sunması, daha önce de belirtildiği gibi iki kademeli yapılarda hizmetlerin nasıl dağıtılacağı ve paylaşılacağı sorununu gün yüzüne çıkarmıştır.

Türkiye'de kurulduğu günden beri BŞB'ler hizmetlerde "ağırlıklı olarak yetkili", ilçe belediyeleri ise, destek sağlayıcı olarak düşünülüp değerlendirilmiştir. Küçük belediyelerin ya da belde belediyelerinin tek çatı altında toplanmasıyla kaynakların etkin sağlanması, verimliliğin ortaya çıkarılması ve kaynaklarda tasarruf sağlanması hedeflenmiştir. Oysa BŞB ile küçük yerleşim yerlerinin birleştirilmesiyle bunun gerçekleştiği genelde kabul görmüştür. Belediyelerin daha geniş planlama yapma isteği, kaynakların etkin ve verimli kullanılması, gelir yetersizliği (Keleş, 1998: 24) ve kamusal yerel hizmetlerde başarılı sonuçlar elde etme isteği BŞB yönetiminin meşruiyet alanını belirlemiştir.

Koordinasyon, mali kaynakların etkin ve verimli kullanımı gibi amaçlar açısından olumlanan iki kademe belediyeçiliği, diğer taraftan ilçe belediyesi ile BŞB arasında var olan sorunlara yönelik çözüm üretmekten uzak olarak konumlanmaktadır. Bundan dolayı ilçe belediyeleri arasında sosyal, mali, nüfus olarak optimal ölçütlerin bulunmadığı, belediyeler arasında mali, idari olarak görev, yetki ve hizmet dağılımlarının nesnel ölçütlere dayanmadığı ve yerel özerkliğin olmadığı şeklindeki eleştiriler yöneltilerek bu model değerlendirilmiştir. (Alada, 1995: 39)

Yine son yıllarda belediyelerin yürüttüğü sosyal hizmet ve sosyal yardım temelinde bu birimlerin değerlendirilmesinde gözle görülür bir artışa rağmen, belediye birimlerinin hangi sosyal alanda yetkin olmasının ne tür sonuçlara yol açacağı ise eksik bırakılmıştır. Ya da BŞB özelinde olduğu gibi hangi belediyenin, yani BŞB'nin mi yoksa ilçe belediyesinin mi bu hizmetleri sunmada daha başarılı olacağına yönelik çalışmalar çok kısıtlı kalmıştır. Oysa bir zamanlar belediyelerle merkezi yönetimler arasında baş gösteren hizmetin etkinliği, verimliliği ve uygunluğu tartışmaları, BŞB kurulduğundan beri BŞB ile ilçe belediyeleri arasında varlık göstermektedir. Bu yüzden BŞB ölçeğinde ilçe belediyeleri ile BŞB arasında

⁴ Bunun en güzel örneği ABD şehirlerinde görülmektedir. Otoyollar ve diğer ulaşım imkanlarıyla ülkede metropol alanları, çok genişlemiştir. Buralardaki yönetim tek elde toplanmıştır (Shafritz, Russel ve Borick, 2011: 98). Türkiye'de de aynı şekilde hem son dönem mevzuatlarında hem de BŞB'nin koordinasyon yetkisi ile vesayet ilişkisi bu gerçeği ortaya koymaktadır.

sosyal uygulamalarda belediyelerin rollerinin, kapasitelerinin ve etkinliklerinin ortaya konulmasının gereği açıktır.

SOSYAL POLİTİKANIN VAZGEÇİLMEZİ: SOSYAL YARDIM ve SOSYAL HİZMET

Belediyelerin gerçekleştirdikleri sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerini incelemeyen önce sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramlarını kısaca açıklamak yerinde olacaktır. Bu iki hizmet faaliyeti genelde birbirlerinin yerine kullanılmakta, bu durum dahi iki faaliyetin ne kadar ilişkili ve birbirlerini tamamlar olduğunu ortaya koyabilmektedir.

Sosyal yardımlar, sosyal güvenliğin içinde hem “ilk uygulama alanı” olarak yer alan hem de toplum içinde eskiden beri mevcut olan faaliyet alanıdır. Geçmiş eski tarihlere kadar giden ve tüm toplumlarda var olan sosyal yardımın kamu yönetimi işleyişi içinde, yardımın yapılaş tarzından sosyal yardımlardan kimlerin sorumlu olduğuna; yoksullara ne kadar yardım yapılacağından bu yardımların ne ile ilişkilendirileceğine, yardım yapılacakların nasıl tanımlanacağından hangi yardım türünün yapılacağına kadar sosyal yardım alanı farklılık göstermektedir. Sosyal yardım ve sosyal hizmetler belirli noktalarda benzerlikler gösterirken, bazı durumlarda da farklılıklar göstermektedir. (Kesgin, 2013)

Sosyal yardım ile sosyal hizmetlerin her ikisi de topluma sosyal güvenlik sağlamaktadır. Koşar ve Çengelci'ye göre sosyal yardım, sosyal hizmetin uygulama alanlarından sadece biridir (Koşar, 2000 ve Çengelci, 1996). Böylece sosyal hizmetlerin sosyal yardımları kapsadığı anlaşılmaktadır.

Sosyal hizmetlerde, yeterli bir geçim kaynağı olup olmadığına bakılmaksızın, kişilerin hepsine ihtiyaç duyduğu hizmeti sunmak söz konusu iken, sosyal yardımlarda esas olan, maddi muhtaçlıktır. İki kavram arasında başka bir ayrım noktası, yardımın yapılma şekli ile ilgilidir. Bu ve buna benzer farklılıklar sosyal yardım ve sosyal hizmetin ayrı kavramlar olduğunu açıkça göstermektedir.

Sosyal yardım, kişilerin herhangi bir ücret ödemediği yaşama düzeylerini geliştirirken, diğer taraftan bu yardımların yoksulların sosyal statülerine yönelik katkısı olumludur. Sosyal yardımla sosyal hizmet bazen ilişkili bazen de birbirlerini tamamlayan kavramlardır. Sosyal yardım, yoksulların kendi kişisel ve ailevi şartlarının katkısıyla büyüyen ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan sorunlarının giderilmesi için yapılan “maddi yardımları” ifade eder. Bu maddi yardımlar ise nakdi olacağı gibi ayni de olabilmekte ve muhatabı da yoksullar olmaktadır.

Sosyal hizmetler; toplumsal ve ekonomik sorunlarla karşılaşan insanlar başta olmak üzere, herhangi bir sebeple sosyal veya ekonomik muhtaçlıklara muhatap olan kişilere ve ailelere fayda sağlamak, onlara destek olmak, insan haysiyetine uygun yaşam düzeyinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak hedefine

yönelmiş hizmetlerdir. Ayrıca sosyal hizmetler, toplumun refahını arttırmak, kişilerin iyilik durumunun korunmasına destek olmak, bireylerin diğer bireylerle ve toplumla sağlıklı iletişim içinde olmasını ve bunu sürdürmesini de içerir. Dolayısıyla sosyal hizmet yalnızca alt gelir guruplarıyla ya da yoksullarla özdeşleşen bir faaliyet alanı değildir. Sosyal hizmetten farklı olarak sosyal yardımın ise muhatabında daha çok ekonomik muhtaçlık içinde olan kesim bulunmaktadır. Sosyal yardımla, kendi ellerinde olmayan nedenlerle asgari seviyede dahi geçinme imkânı bulamayan insanların sorunlarına eğilme hedefi vardır. Esas amaç ise muhtaç olan insanların bu sorunlarını kökünden çözmek ve kendi ayakları üzerinde durabilecekleri bir desteği onlara sağlamaktır. Bu destek kamu yöneticileri ve karar vericileri eliyle olabileceği gibi özel sektör, sivil toplum ya da enformel kanallar yoluyla da yapılabilmektedir. Bu kanalların niteliğini belirlemede kentin geleneği, ekonomik geçmişi ve bugünü, sivil toplumun yapısı ve işleyişi etkili olduğu kadar toplumsal yapı, yaşlanma sorunu, nüfus, kurumsal aktörlerin ortak çalışma isteği/çalışmaması, özel sektör ve enformel sektörün yapısı da bu işleyişte önem kazanır. (Mingione vd., 2002: 37)

Sosyal yardımların, sosyal hizmetlerden farklı olarak önleyici, koruyucu ve engelleyici boyutları çok fazla ön planda değildir. Yani sorun ortaya çıkmadan önce müdahale boyutunu sosyal hizmetler oluşturmaktadır. Sosyal yardım ise daha çok sorun ortaya çıktıktan sonra devreye girmektedir. Sosyal yardımlar yapılırken, sosyal hizmetten farklı olarak yoksulları hizmetin merkezine koyarken, sunulan hizmetlerden de herhangi bir ücret talep edilmez. Yine sosyal yardımda, sosyal hizmetten farklı olarak tek taraflı talep edenin ya da bu hizmeti alan kişinin buna karşı herhangi bir ücret ödememesi ve devletin bunu karşılıksız sağlaması ilkesi söz konusudur. Koşar (2000: 7, 119) sosyal refah devleti olarak adlandırılan her ülkede sosyal hizmete bağlı olarak sosyal yardımın olacağını belirterek aralarında zorunlu birlikteliğe vurgu yapmıştır. Sosyal yardım, sosyal hizmetler kapsamına bir uygulama alanı ve hizmet şekli olarak girmektedir (Çengelci, 1993:9).

Kamu niteliğindeki sosyal hizmet ve sosyal yardımları bazen merkezi yönetimler bazen de yerel yönetimler ağırlıklı olarak sürdürmektedir. Belediyelerin sosyal politika uygulamaları, ülkenin yerel sosyal politikasına, yerel kaynaklarına, insan sermayesine bağlı olmakla birlikte (Saraceno, 2002: 1) ülkelerin sendikal, sivil, siyasi mücadelesine, kültür değerlerine ve yerelin kendi mekânlarında vatandaşların bireysel ve toplumsal olarak sosyal hizmete ve sosyal yardıma muhtaçlıklarına göre de değişmektedir. Dünyanın birçok yerinde belediyeler sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetini yerine getirmektedir.

Tablo 1: Metropol yönetimlerde karşılaştırmalı sosyal hizmet ve sosyal yardım sunumları

Metropoller (anakent belediyesi)	Metropoliten yönetimi	Alt birim yönetimi
Amsterdam		SY+SH
Barselona	SH	SH+SY
Frankfurt	SY	SH
Hannover	SH	SY
Londra	SH	SH+SY
Roma	SY	SH+SY
Toronto	SH+SY	
Viyana	SH+SY	SH
Tokyo	SH+SY	SH+SY
İstanbul	SH+SY	SH+SY

Kaynak: Bu tablo Yıldırım'ın çalışmasından uyarlanmıştır. (Yıldırım, 2014: 585)
SH: Sosyal Hizmet, SY: Sosyal Yardım

Tabloya göre dünyada gelişmiş belediyelerin bazılarında metropoller ve alt belediyeler arasında sosyal yardım ve sosyal hizmet anlamında anlamlı ayırım yapılırken, diğerlerinde ise hem sosyal yardımı hem de sosyal hizmeti her iki belediye de yapabilmektedir. Böylece Türkiye'ye benzer durum ortaya çıkmaktadır. Bu durum sosyal hizmetlerin insan hayatı için önemini gösterirken, bazı ülkeler açısından sosyal hizmet ve sosyal yardımın hangi birimin sorumluluğunda yürütüleceği konusunda anlamlı ayrımların olmadığını ifade edebilmektedir.

İnsanların yaşam düzeyleri adına sosyal refahın sağlanması, halkın insanlık onuruna yaraşır bir yaşam sürebilmesi için yerel yönetimlerin de üzerinde sorumluluk bulunmaktadır. Bu yüzden sosyal hizmet ve sosyal yardımlar ülkemizde belediyelerin de yerine getirmekte oldukları sosyal politika uygulamalarındandır. Bu uygulamaların ne olduğunu Türkiye'de belediye yasaları ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla kamu, özel ve sivil toplum niteliğine bakmadan sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin ikisinin de, toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlayarak toplumsal yararı gerçekleştirmek amacına yönelmiş olduğu görülür. Yine bu faaliyetlerle hedef, toplumsal refahı gerçekleştirmek ve genel iyilik hali ile toplumsal ilişkileri sürdürülebilir bir boyuta taşımaktır. Bu uygulamaların yasal dayanaklarının olması da hizmetin zorunluluğunu ifade etmektedir.

BELEDİYE YASALARINDA SOSYAL HİZMET

Türkiye'de belediyelerin özellikle BŞB'nin bu alandaki hizmetleri artış göstermektedir. Türkiye'de 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı BŞB Kanunu belediyelere mahalli nitelikli sosyal hizmet ve sosyal yardım görevi yüklemektedir. Belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanlarındaki görev ve sorumlulukları, mahalli müşterek nitelikte olmak koşuluyla sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sağlanması olarak belirtilmiş ve "genel çerçeveye" bu

birimlerin sosyal yardım ve sosyal hizmet yapacağı belirtilmiştir. Bunun yanında bazı konularda belediyelerin hizmet sunması gereği özellikle vurgulanmıştır. Bunlardan bazıları; kadın ve çocuklar için koruma evleri açma, gıda bankacılığı, fakir öğrencilere gerekli destek, dar gelirlilere ve afete maruz kalanlara arsa tahsisi yapma, sosyal hizmetlerle ilgili projeler için yine arsa tahsisinde bulunma olarak belirtilmiştir.

5216 sayılı kanununun 7. maddesi 1. fıkrasının (v) bendiyle BŞB: “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek ve işlettirmek; bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak”, 7. maddenin 2. fıkrasının d bendiyle de, BŞB ilçe belediyelerine; “Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; “...yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak...” görev, yetki ve sorumluluğu verilmiştir.

BŞB’lerinin sosyal hizmet ve yardım nitelikli görevleri de maddenin 7. madde (n) bendinde “Gerektiğinde mabet, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak, Kanun’un 24. maddesinin (j) fıkrasında dar geliri, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye bütçesinden yapılacak giderler arasında sayılmıştır. Belediye başkanları, bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, BŞB’nde engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimleri oluşturulur. Bu birimler, faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürürler. Belediye Kanunu, belediyelerin yerel halkın ihtiyacı olan hizmetlerin ya belediye tarafından yapılmasını ya da yapılmasının sağlanmasını düzenlemektedir. Bu arada hizmetlerin yerine getirilmesinde önceliğin daha önce de belirtildiği gibi “belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği” dikkate alınarak belirleneceği yasada ayrıca vurgulanmaktadır.

Yine bizzat belediye başkanına, engellilere yönelik hizmetleri yürütme ve engelliler merkezini oluşturma görevi verilmiştir. Bu düzenlemelere paralel olarak belediyelerin gider kalemleri arasında “dar geliri, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” yer almaktadır.

Belediyelerin uyguladıkları hizmetleri incelemek için stratejik planlarına ve faaliyet raporlarına bakıldığında birçok sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunulduğu görülmektedir. Belediyeler, gıda yardımlarından sağlık yardımlarına, sosyal yardımdan meslek edindirme kurslarına kadar birçok faaliyeti yerine getirmektedir. Alışveriş kuponları, aşevi ve sıcak yemek dağıtımları, erzak

dağıtımları, muayene ve ilaç yardımı, doğum yardımı, süt desteği, çocuk maması, hasta bezi, çocuk bezi, tekerlekli sandalye, işitme cihazı, eşya-giyim yardımı gibi aynı, nakdi birçok yardım yapılmaktadır. Bu yardımlar günümüzde daha çok talep eksikliğine yerine getirilmektedir. İhtiyaç tespitine dayanarak, gerek bireyin başvurusu gerekse, kişilerin ve kurumların haberdar olmasıyla sağlanan bu hizmetler belediye sınırları içinde yerine getirilmektedir. Böylece toplumsal kesimlere yaşlılara, engellilere, çocuklara, gençlere, kadınlara ve yoksullara yönelik sosyal faaliyetler yürütülmektedir. Bunların yanında belediyeler meslek edindirme kursları, sportif faaliyetlere destek, cenaze hizmetleri, eğitim faaliyetleri gibi çok çeşitli faaliyetleri de sürdürmektedir.

Belediyelerin bu hizmetin yerine getirilmesinde birçok avantaja sahip olduğu ifade edilmiştir. Seçilmiş ve halka en yakın yönetim birimi olmaları, bürokrasinin ve kırtasiyeciliğin daha az olması, denetim ve koordinasyon kolaylığı, politika ve programların uygulama başarısının yüksekliği, çıktıların kolayca tespiti, yerel bağış kaynaklarının daha hızlı harekete geçirilmesi ve gönüllülerden daha fazla kaynak temini (Ersöz, 2011: 163) yerel yönetimlerin üstünlüklerini ifade etmektedir.

Yine de Türkiye’de anakent sisteminde, hizmetlerin etkili ve verimli görülmesi amacıyla küçük ve alt birimlere yetki verilmek yerine BŞB’leri ön plana çıkartılmış, ilçe belediyeleri sistemin tamamlayıcısı olarak düşünülmüştür. Böylece kentin tamamını ilgilendiren, bölünemeyen işlevler anakente, daha alt birimleri ilgilendiren, gündelik hayata ilişkin görevler alt birimlere verilmiştir. (Duru ve Menaf, 2014: 2; Geray vd., 1995: 12). Belediyelerin bazı hizmetleri arasında temel ayrımlar varken sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında ilçe belediyeleri ile BŞB arasında temel ayrım yapılmadığı göze çarpmaktadır. Sosyal yardım ve sosyal hizmet gibi mahalli müşterek hizmetleri görmeye yönelik işlevlerle donatılan ilçe belediyelerinin söz konusu görevleri bütçeleri oranında yerine getirebileceği açıktır. 6360 s. yasada genel bütçe tahsilatı toplamından BŞB’ne ayrılan pay, %5’ten %6’ya çıkarılarak, böylece BŞB gelirleri artarken, bu birimin il ekonomisi içinde ağırlığı da artmıştır. Zengin’e göre, Yine de kentsel sorunların çözülmesi için gerekli yetki ve mali kaynaklar birden çok yerel yönetim birimi arasında paylaştırılmıştır. Bununla birlikte belediyeler hizmet üretme kapasitesinin ve mali kaynaklarının yetersizliği itibarıyla karşılaştıkları sorunları çözememektedir. Hizmetlerin yürütülmesinde çok sayıda birimin yetkili olması nedeniyle planlar arasında uyumsuzluklar ortaya çıkmakta ve ölçek ekonomisinden faydalanılamamaktadır. Bunların sonucunda kaynaklar israf edilmektedir. (Zengin, 2014:96-97)

Belediyelerin mali kaynağı hizmetler açısından önem arz etmektedir. Çünkü belediyeler hizmetleri bütçelerinin elverdiği oranda ve hizmetin ivediliğine göre öncelik vermek zorundadır (5393, 14 madde). 6360 s. yasanın sosyal hizmet alanıyla ilgili doğrudan düzenleme olmamasına rağmen, genel hükümler sosyal hizmetin niteliğini belirlemede de önem arz etmektedir.

BELEDİYELER AÇISINDAN SOSYAL YARDIM VE SOSYAL HİZMETİN ÖNCELENMESİ, ALTERNATİF YAKLAŞIMLAR

Günümüze kadar gerçekçi bir şekilde belediye hizmetleri paylaşımı konusunda BŞB ile ilçe belediyeleri arasında ilke ve standartların geliştirilememiş olması (Ersöz, 2011: 160) hizmet karmaşası yanında, demokratikliği, katılımı, etkinliği ve verimliliği de olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden sosyo-ekonomik ilişkiler bakımından bir bütün oluşturan BŞB sınırlarında, kamu hizmetlerinin farklı yerel yönetimlerce yürütülmesinin, “hizmetin bölünmezliği” ilkesine ters düştüğü de ifade edilmektedir. Görev, yetki ve kaynakların çok sayıda idari birim arasında paylaşılması, hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini olumsuz etkilemektedir (Newton, 1982; Sharpe, 1995). Sorunların çoğu müşterek olup bölge sınırlarına kadar uzandığı halde her bir yerel yönetimin kendi sınırları içerisinde hizmet sunmaya çalışmasının kaynaklarda savurganlığa sebep olması da bu eleştirilere eşlik etmektedir. Ayrıca hizmetlerin paylaşımında özellikle maliyet hesabı yapılmakta; su, kanalizasyon, ulaşım, sağlık, itfaiye, eğitim gibi kamu hizmetleri BŞB bölgesi için planlandığında bunların maliyeti daha düşük olabilmektedir (Keleş-Yavuz, 1989: 260). Bununla birlikte daha önce ifade edildiği gibi katılım kanallarının harekete geçirilmesinde, hizmetlerin demokratik bir şekilde halkın talebine göre şekillendirilmesinde ilçe belediyeleri avantaja sahiptir. Bu da göstermektedir ki farklı belediyelerin farklı üstünlükleri ve avantajları bulunmaktadır.

OECD raporunda belirtilen bir görüşe göre, metropoliten yönetimlerinin doğrudan hizmet sunmasının gereksizliği üzerinde durulur. OECD'ye göre böylece hizmetlerin tek tek alt birimlerce (ilçe belediyeleri) yürütülmesi özendirilmeli, üst yönetim ise metropol politikaları belirlemelidir. Böylece metropol yönetimler fiili hizmet yürütmek yerine politikaları ve stratejileri belirlemelidir. Bir başka görüş ise, metropol yönetimler seçilmiş özel birkaç hizmeti doğrudan yürütmeli, diğerlerini ise alt belediyelere devretmelidir (Yıldırım, 2014: 344). Bazılarına göre ise ölçeği büyük, kapsamlı ve geniş hizmetleri metropol yönetim yerine getirmelidir. Dünya metropol yönetimlerinin farklı tecrübelerinin ve uygulamalarının da varlığı dünyada genel geçer, tek bir kabulün olmadığını göstermektedir (Okçu ve Gül, 2013).

Türkiye’de son dönem belediye yasalarına giren hizmette yerellik halka yakınlık, yetkinin alt birimlere aktarılmasını öngörmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinde “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur” denilerek ilkenin uygulanmasına yer verilmiştir. Vatandaşa yakın birim olması onun demokratik yönüne vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte belediyelerin kendi aralarında başka mali hizmetler olmak üzere, sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında da vesayet benzeri ilişki gözlenmektedir. Bu durum demokratikliği zedeleyen bir gelişme olarak görülebilir. (Kesgin, 2015)

Belediyelerin sosyal nitelikli faaliyetleri arttıkça bunun hangi birim ya da birimler tarafından sağlanması gereği daha fazla önem kazanmaktadır. Daha önce

de ifade edildiği gibi özellikle BŞB'lerde BŞB ile ilçe belediyesi arasında sosyal yardımın mı yoksa sosyal hizmetin mi öncelenmesi gereği de bu bağlamda tartışmalara eşlik etmelidir.

Sosyal yardım başta olmak üzere sosyal politikada yerel yönetimlere daha fazla rol ve yetki verme eğilimi arttıkça belediyelerin bu hizmetlerde etkinliği daha da artacaktır. Yerel yönetimlerin en büyük avantajlarından birisi, yerel farklılıkları ve kendi mahallerinde sosyal yardımı mekana uyarlama avantajına sahip olmalarıdır.⁵ Yoksulluğun farklı kimlikleri ve boyutları farklı sosyal yardım ve refah stratejilerini gerektirir. Bu yüzden politikalar ve uygulamalar da kentlere göre farklılaşacaktır. (Lister ve Labonte, 2009)

BŞB ile ilçe belediyeleri arasında sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler arasında sınırları belli, gerçek bir tasnif olmadığı, her iki belediyenin de aynı kesime benzer nitelikli hizmeti sunduğu görülmektedir. Belediyeler zaman zaman kendi aralarında örtülü bir görev dağılımı yapabilmekte ya da sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerini diğer kademeye paylaşabilmektedir. Ama bu her zaman ve durumda istenildiği gibi gerçekleşmemektedir.

İlçe belediyeleri arasında BŞB'ye göre daha homojen bir durum vardır. Ayrıca BŞB sınırları genişledikçe, nüfusu büyüdükçe ve göçler arttıkça anakentlerin heterojen yapıları daha kompleks bir hale gelmektedir. Dolayısıyla zenginlikle yoksulluk en keskin şekilde Anakent sınırları içinde ayrılmaktadır. Bu durumda, dengeleme ve farklılıkları uyumlaştırma konusunda BŞB'nin daha avantajlı oldukları görülebilir. Bu avantajı gerçekleştirmenin yolu, bütçenin dezavantajlı kesime yönelik olarak yeniden dağıtım yolu ile bunun sağlanmasından geçmektedir. Aksi takdirde yönetimlerin uygulamaları bu makası daha da genişletmeye hizmet eder. Yine de daha kapsamlı, geniş ve mali külfet gerektiren sosyal uygulamalar konusunda BŞB'nin üstünlükleri ifade edilebilir. Sosyal yardıma göre sosyal hizmetler kapsamı geniş olduğu için; sosyal yardım konusunda ilçe belediyelerinin yetkilendirilmesi, sosyal hizmet faaliyetlerinde BŞB'nin daha kapsayıcı hizmetleri yürütmeleri mümkün gözükmemektedir. Sosyal yardım faaliyet alanı daha çok yoksulları hedeflerken, sosyal hizmet alanının toplumun tüm kesimlerini kapsadığı da göz önünde bulundurulursa BŞB'nin sosyal hizmeti sağlama konusundaki avantajda bir adım önde olduğu görülebilir. (Kesgin, 2012c)

Aynı şekilde hizmet dağıtımında ve paylaşımında hizmet süresi de bir ölçüt olarak göz önünde bulundurulabilir. Sosyal refah uygulamalarından sosyal

⁵ Genellikle merkezden yönetimin sakıncaları, yerinden yönetim sisteminin yararlarını oluşturmaktadır. Yerinden yönetim sisteminin yararlarını şöyle belirtebiliriz:

- Yerel yerinden yönetimin demokratik ilkelere uygunluğu,
- Kırtasiyecilik ve bürokrasinin azalması,
- Hizmetlerin gereksinimlere uygun yürütülmesi.

hizmetler, sosyal yardıma göre daha uzun erimli, uzun yıllara yayılan bir hizmet türüdür. Buna göre, BŞB'nin bu hizmetleri daha uzun yıllar kesintisiz sürdürebilecek olması bu belediyeyi öne çıkarmaktadır. Sosyal yardımlar ise daha kısa süreli olduğu için bu hizmet daha çok ilçe belediyelerine bırakılabilir. Sosyal yardımlar zaten Türkiye'de acil olarak açlık ve yoksulluk sorununa kısa vadeli çözüm üretilmesi amacıyla ve daha çok talep eksenli sürdürülmektedir. Sosyal hizmet ise önceden planlanmakta, etkileri uzun yıllara yayılmakta ve diğer bazı sosyo-ekonomik uygulamalarla bütünlük bir şekilde yürütülebilmektedir. Anakent sınırlarında sosyal yardımlar konusunda, ilçe belediyelerine belli oranda BŞB'nin destek sağlaması gerekir. Bu da ekonomik gücü zayıf, sosyal yardım konusunda ise ihtiyacı fazla olan ilçenin bu sorununu çözmede ilçe belediyesine kolaylık sağlayabilecektir.

İlçe belediye sınırlarında yaygın yoksulluk sorunu yoksa sosyal yardımlara ayrılan bütçe önemli bir miktara ulaşamaz. Bu durumda ilçe belediyesi, bütçesiyle yoksulluk sorununu çözmeye yönelik önemli katkı sağlayabilir. Oysa sosyal hizmetin kapsamı daha geniş, daha uzun vadeli ve bu hizmetin diğer programlarla entegre olması gereği gibi nedenler ona ayrılan bütçeyi daha da önemli ve gerekli kılmaktadır. Bu da BŞB'ne, sosyal hizmetlerde daha yetkili ve sorumlu birim olmasına yol açacak imkanı verir.

Sosyal yardımlar sosyal hizmete göre, daha basit ve standardı belli uygulamayı içermektedir. Sosyal yardımla özellikle yoksulun tespit edilmesinden sonra bu kesime yönelik uygulamada aynı ve nakdi yardım yapılmaktadır. Oysa sosyal hizmet sağlıktan kalkınmaya, eğitimden konuta kadar birçok uygulamayı içermektedir. Yoksul tespit edilirken, yoksula yönelik sosyal yardımlar ilçe belediyesinin yetki ve sorumluluğu çerçevesinde yürütülürken, bu kesimin yoksulluklarını da ortadan kaldıracak daha kapsamlı ve sosyal hizmetleri de içerecek uygulamaları BŞB'nin daha kolay, anlamlı, etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmesi söz konusu olabilir. Belediyelerin sınır alanlarının ve görevlerinin tam olarak belirlenmesiyle aralarında görülen vesayet de azaltılmış olacaktır. Aynı şekilde belediye meclislerinin de bu hizmetlerin sürdürülmesinde önemli yetkiler ve inisiyatiflerle güçlendirilmesi demokrasiyi de destekleyecek gelişme olacaktır.

SONUÇ

Halka en yakın kurumlar olan belediyeler, halkın gündelik yaşamı ve müşterek ihtiyaçlarını giderme konusunda etkili kurumların başında gelmektedirler. Ülkelerin geleneklerine ve tarihsel gelişimine uygun olarak gelişen belediyeler de gerek kentsel ihtiyaçları karşılamaları bakımından gerekse sosyal politikaları mahalli düzeyde harekete geçirme konusunda kendini ispat etmiş birimlerdir. Bununla beraber yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerle ilişkisi yanında yerel yönetimlerin kendi aralarında da birçok sorunu gün yüzüne çıkarmaktadır.

Merkezi yönetimden yerel yönetime doğru vesayet ilişkisinin ağırlığı, BŞB'ne doğru gelişme göstermiş, böylece "mahalli düzeyde idari vesayet" bu kez belediye yasalarında varlığını hissettirmiştir. Yerel demokrasinin, halka dönüklüğün ve katılımın belirgin şekilde gözlemleneceği ve uygulanabileceği ilçe yerel yönetimlerinde merkezi yönetimin vesayetine ilave olarak BŞB'nin de vesayette yerini aldıkları ifade edilebilir. İlçe belediyelerinin mali yardım ve bütçelerinin onaylanması gibi birçok konuda BŞB'ne bu belediyelerin bağımlılığını görmekteyiz. "Eşgüdüm" ve koordinasyon'un sağlanması ve "hızlı" hareket edilmesi amacıyla özellikle yürütmenin başı olan BŞB başkanları önemli yetkilerle donatılırken, karar organları ve ilçe belediye yetkilerinin daha sönük kaldığı söylenebilir. Bu yapıyı dengeleyecek unsur ise, ilçe belediye meclislerinin güçlü kılınması, BŞB'nde yürütmeyi güçlendiren Genel Sekreter ve yardımcılarını ile başkan vekilliğinin ağırlığını dengeleyecek meclislerin gücü ve etkinliğinin artırılması demokratik belediyeçiliğe daha uygun olacaktır. BŞB sınırları içinde halkı temsil etmede daha önemli birim olan belediye meclislerinin daha yetkili, sorumlu olması sorunları çözümede ve halk katılımını sağlamada kolaylık sağlar. Vesayet ilişkisi sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında da kendini gösterebildiği için bu ilişkinin zayıflaması sosyal nitelikli hizmetlerin demokratikliğini arttıracak bir eğilime katkı sağlar.

Başta yoksulluk olmak üzere sosyal sorunlarla etkin ve başarılı bir şekilde yönetim sürecinin ve hizmet işleyişinin sürdürebilmesi için merkezi yönetimin yanında yerel yönetimlere de büyük sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetimler bu yüzden geçmişten günümüze kadar sosyal sorunlara kamu nitelikli çözüm üretmede önemli aktör olmuşlardır. Yine yerel yönetimler işlevleri bakımından halka daha yakın birim olmaları ve sorunları yerinde tespit edilebilmeleri nedeniyle merkezi yönetimlere nazaran daha avantajlı birimlerdir. Ayni ve nakdi yardımlar, aşevi hizmetleri, çeşitli meslek edindirme kursları, sağlık taramaları gibi uygulamaları sunan, sosyal yardım ve sosyal hizmeti sağlamayı hedefleyen ve bunu uygulamalarına yansıtan yerel yönetimlerin bu yöndeki uygulamalarının devamlılığı ve verimliliği yerel mekândaki aktörlerin işbirliğine bağlıdır.

Sosyal yardımı ve sosyal hizmeti uygulayan bu aktörlerin sosyal yardım ve sosyal hizmet hususunda kendilerini tekrar etmemeleri, aynı zamanda bu sürecin sağlıklı, sürdürülebilir ve etkin olması için görev ve sorumluluk paylaşımını da buna göre yapmaları gerekmektedir. Özellikle BŞB sınırları içinde iki farklı belediyenin aynı mekânda ve hizmet alanında söz sahibi olmasıyla hizmet tekrarı olmaktadır. Bu yüzden BŞB'nde hem ilçe belediyelerinin hem de BŞB'nin hizmet alanlarının net ve kesin olarak tespit edilmesinde sayısız yarar vardır. Büyükşehir oluşumunun çok eskilere dayanmamasına rağmen Türkiye'de hızlı bir şekilde gelişmesi yanında yetki, görev ve sorumluluk ile hizmet sunduğu nüfusun oran olarak çok yüksek olması da bu alanda hizmet tasnifinin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kadar yetkili olan ve geniş kaynaklara sahip birimin görevlerinin rasyonel, makul, ülke gerçekliğine göre yeniden düzenlenmesinin önemi de ortadadır.

İki kademeli modelin iyi işleme de BŞB ile ilçe belediyeleri arasında yetki, görev ve sorumluluk alanlarının doğru, makul, rasyonel tespit edilmesine bağlıdır. Özellikle sosyal nitelikli hizmetlerin dağılımı daha da önem arz etmektedir. Sosyal bütçeler bu kadar eleştiri altındayken, ayrıca büyük ideolojik zorlamalara sahipken sosyal uygulamalar da bir o kadar zorunlu hale gelmektedir. Bunun için BŞB genel koordinasyon için politika üretme, strateji yapma, genel yatırımları sürdürme görevlerini yerine getirirken, ilçe belediyeleri bahse konu edilen politikaları, stratejileri ve planları uygulama, kendi yereline uyarlama ve sürdürme görevini yerine getirebilir.

Sosyal politika konusunda ilçe belediyeleri daha kısa, kapsamı daha dar ve daha az bütçeli hizmetleri sunabilir. Sosyal yardımlar bu nitelikleri dolayısıyla ilçe belediyeleri tarafından sürdürülürken; kapsamlı, planlı ve uzun yıllara yayılan hizmetlerden olan sosyal hizmetlerde ise BŞB yetkili olabilir. Bu aynı zamanda güçlü bir bütçeyi de gerekli kılar. Türkiye'de yeterli mali kaynaklara sahip belediyelerin mahalli düzeydeki sosyal hizmetleri baha başarılı bir şekilde yerine getirebilecekleri söylenebilir (Ersöz, 2011: 211). Sosyal yardımda ise ilçe belediyelerinin daha başarılı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte ilçe belediyelerinin bütçe kısıtları yanında, yetişmiş uzman sosyal çalışmacıları içinde barındıramaması da eksiklik olarak görülebilir. Yine belediyeler gelir-gider, ihtiyaç, hizmet beklentisi ve de hizmet arzı açısından farklılık arz etmektedir. Bundan dolayı bazı belediyeler sosyal uygulamalara istekli olurken, diğerleri yeterli uygulama konusunda imtina etmektedir. Bazı belediyeler de el yordamı ile hizmetleri sürdürmektedir. Yine her belediyenin rol, kapasite ve imkanı farklılaştığı için bunun sosyal uygulamalara yansımaları da bir o kadar çeşitlilik arz etmektedir. Türkiye belediyeleri de hem BŞB hem de diğer belediyeler bağlamında yekpare olmaktan uzak olup, sosyal hizmet ve yardım alanında hizmette yerellik sağlanırken, bu gerçeğe dikkat edilmesi gerekir.

Günümüzde kuruluş amacına uygun olmayarak BŞB ile ilçe belediyelerinin arasında bahsedildiği gibi her zaman eşgüdüm ve koordinasyon da olmamakta, bazı durumlarda tam tersi gelişmeler gözlemlenmektedir. Mahalli müşterek nitelikli hizmetler her iki belediye arasında sınırları belli, etkinliği ve verimliliği gözeterek oluşturulamadığı için gerilimler, mücadeleler yaşanmakta ve bundan kaynaklı gereksiz kaynak israfı oluşmaktadır. Bunu engellemenin yolu belediyeler arasında yetki, görev ve sorumluluk alanında iyi bir tasnifin yapılmasıdır. Keleş'in de belirttiği gibi yerel hizmet ayırımının ortaya konulmasında her hizmet kaleminin teker teker incelenmesi ve hangi basamakta etkin bir şekilde yürütülmesi gereği üzerinden hareket edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alada, A. B. (1995). Türkiye’de büyükşehir belediye yönetimi üzerine. *Yayınlanmamış Çalışma*. İstanbul.
- Çengelci, E. (1993). Sosyal refahın gerçekleşmesinde sosyal yardımların rol ve önemi. *H.Ü Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 11 (1-2-3): 9-34.
- Çitci, O. (1989). *Yerel yönetimlerde temsil: belediye örneği*. Ankara: TODAİE.
- Eke, A. E. (1982). *Anakent yönetimi ve yönetimler arası ilişkiler*. Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- Erder, S. (2008). *Türkiye’ de yerel politikanın yükselişi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal politikada yerelleşme*. İstanbul: İTO Yayını.
- Eryılmaz, B. (2008). *Kamu yönetimi*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Geray, C., Keleş, R., Hamamcı, C., Kaplan, A., Çoban, N. A. ve Duru, B. (1995). *Büyükşehir ve ilçe belediyeleri araştırması*. Ankara: TBD ve Konrad Adenauer Vakfı.
- İspir, E. (1991). *Şehirleşme ve meseleleri*. Ankara: Gazi Büro Yayınları.
- Keleş, R. (1998). *Sunuş konuşması, Avrupa’da yerel yönetim birlikleri*. Ankara: TDB ve KAV Yayını.
- Keleş, R. (2000). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. ve Yavuz, F. (1989). *Yerel yönetimler*. 2. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kesgin, B. (2012a). Kentsel yoksulluğa yönelik yerinden ve yerel müdahale: sosyal belediyeçilik. *SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, (26): 169-180.
- Kesgin, B. (2012b). *Kamu sorumluluğunda sosyal hizmet*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Kesgin, B. (2012c). *Yoksulluğa yerel müdahale sosyal belediyeçilik*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Kesgin, B. (2013). *Kamu sosyal politikalarında sosyal yardım*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Kesgin, B. (2015). Etkinlikle verimlilik arasında belediyeler. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (14): 157-176.
- Koşar, N. G. (2000). *Sosyal hizmetlerde sosyal yardım alanı*. Ankara: Şafak Matbaacılık.

Lister, J. ve Labonte, R. (2009). Küreselleşme ve sağlık sistemleri değişimi. R. Labonte, T. Schrecker, C. Packer, V. Runnels (Ed.) *Küreselleşme ve sağlık: Süreç, kanıtlar ve politika: İçinde* 200-233. İlker Kayı ve Yeşim Yasin (Çev.). İstanbul: İnsev Yayınları.

Mingione, E., Oberti, M. ve Jose, P. (2002). Cities as local systems. Saracone C. (Ed.) *Social assistance dynamics in Europe: İçinde* 35-79.UK: The Policy Press.

Newton, K. (1982). Is small really so beautiful? is big really so ugly? Size, effectiveness and democracy in local government. *Political Studies*, 30 (2): 190-206.

Okçu, M. ve Hüseyin G. (2013). *Dünyada yerel yönetimler-örnekler uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Saraceno, C. (2002). Introduction: exploring social assistance dynamics. Saracone C. (Ed.) *Social assistance dynamics in Europe: İçinde* 1-34. UK: The Policy Press.

Shafritz J. M., Russell, E. W. Ve Borick, C. P. (2011). *Introducing public administration*. Seventh edition. USA: Pearson.

Sharpe, J. (1995). *Local government, size, efficiency and citizen participation*. CDLR: Council of Europe.

Stoker, G. (1988). *The Politics of local government*. London: Macmillan.

Stoker, G. (1996). Introduction: normative theories of local government and democracy. K. Desmond ve S. Gerry (Ed.) *Rethinking Local Democracy: İçinde* 1-27. London: Macmillan.

Topal, A. ve Hasan Ö. (1999). Avrupa ülkelerinde belediyelerin konsolidasyonu eğilimleri ve İstanbul için optimal bir plan önerisi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 8 (4): 30-59.

Tortop, N. (1995). Yerel idarelerde büyüklük ölçütleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 4 (6): 21-25.

Turan, M. ve Duru, B. (2014). Anakentin zayıf halkaları: ilçe belediyeleri. *Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı: İçinde* 283-291. 25-26 Kasım 2014, Gazimağusa, KKTC.

Yıldırım, S. (2014). *Dünyada ve Türkiye’de büyük kent yönetimi üstüne*. Ankara: Çankaya Belediyesi Yayını.

Zengin, O. (2014). Büyükşehir belediyesi sisteminin dönüşümü: Son on yılın değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 72 (2): 91-116.